

Memo

Van S. Kromdijk (Officier van justitie)
Datum 25 september 2012
Onderwerp Toelichting besluitvorming zaak valse Ploeg schilderijen

Procesmatige context

Door de heer Meijering is meermalen aangifte gedaan bij verschillende politie instanties. Al deze aangiftes hebben betrekking op dezelfde feitelijke situatie. Daarnaast zijn door de familie Zwaneveld aangiftes gedaan, waarbij ook deze aangiftes betrekking hebben op diezelfde feitelijke context.

De eerste aangifte van Meijering stamt uit augustus 2004. De zaak op basis van die aangifte heeft geleid tot een sepot, dat bij beslissing van het Hof Leeuwarden is bekrachtigd op 22 januari 2007.

Vervolgens is door Meijering in 2009 aanvullend aangifte gedaan. Die aangifte is voor het Openbaar Ministerie Assen aanleiding geweest om de zaak ten dele te heropenen. In deze memo wordt aangegeven en uitgelegd wat het besluit is dat op basis van het onderzoek na heropening wordt genomen. De informatie die door de heer Meijering na heropening via aanvullende aangiften is ingebracht is betrokken bij deze besluitvorming en er wordt als zodanig gelijkkluidend op beslist. Tevens wordt het besluit op de laatste aangifte van de familie Zwaneveld genomen en toegelicht.

In de visie van het Openbaar Ministerie bestaan er na de in deze memo beschreven en toegelichte besluiten geen openstaande zaken of aangiftes meer in deze kwestie.

Context, zoals beschreven door de aangevers

Van belang is eerst een beeld te geven van de situatie en het verhaal van aangevers, zoals dat uit de verkregen stukken en aangiftes volgt.

Begin jaren negentig had de familie Zwaneveld vermogen. Dit vermogen werd geïnvesteerd, onder meer in oldtimers en kunst. In dat verband bestond er een relatie tussen de familie Zwaneveld en de familie van Loenen (verdachten in de in 2009 heropende zaak). Van L. [REDACTED] verkocht kunst aan Zwaneveld en exposeerde eigen gemaakt werk in de galerie van Zwaneveld.

In 1995 is (het bedrijf van) de familie Zwaneveld gefailleerd. De gehele kunstcollectie is vervolgens in beslag genomen door de belastingdienst. Deze collectie (vooral Groninger Ploeg schilderijen) zou volgens de taxateur, die op verzoek van de belastingdienst de collectie heeft getaxeed, grotendeels vals zijn.

De collectie wordt, zo lijkt het, vervolgens door de belastingdienst overgedragen aan mevrouw J [REDACTED]. Deze mevrouw beheerde samen met haar man een stichting die het beheer van de kunstcollectie voerde. Over deze overdracht zijn vervolgens door de familie Zwaneveld meerdere civiele procedures tegen de familie J [REDACTED] gevoerd. Daarnaast zijn er strafrechtelijke aangiftes van meened en diefstal, dan wel verduistering en heling gedaan. Deze aangiftes richten zich ook tegen de familie J [REDACTED]. De aangiftes zijn geseponeerd. Met uitzondering van de aangifte die in juli 2012 aanvullend is gedaan en waarop nog niet is besloten.

Na overdracht van de belastingdienst aan de familie J [REDACTED] raakt de collectie Zwaneveld uit beeld en naar later blijkt ook feitelijk uit elkaar. Schilderijen die tot deze collectie behoorden duiken op verschillende plaatsen in het land op. Onduidelijk is wat nu precies de status qua echtheid van de schilderijen is. Er is alleen bekend dat de taxateur, ingeschakeld door de belastingdienst zou hebben aangegeven dat een groot deel vals is. Ook is onduidelijk op welke wijze de schilderijen van eigenaar wisselen.

In de jaren 1999 en 2000 koopt aangever Meijering van van L [REDACTED] een tiental schilderijen. Volgens aangever Meijering zijn dit bij nader inzien valse schilderijen en heeft van L [REDACTED] hem opgelicht door zich voor te doen als bonafide verkoper, terwijl hij dit niet was. Hij start een civiel procedure om de koop ongedaan te maken en doet tevens in 2004 aangifte van oplichting. Die aangifte wordt geseponeerd.

Gedurende de civiele procedure verzamelt Meijering bewijs. Dit brengt nieuwe inzichten met zich mee. Zo ontdekt Meijering dat 2 van de 10 schilderijen die hij heeft aangeschaft, te weten *Blauw Borgje van Dijkstra* en *Gronings Landschap van Altink* eerder door kunstgalerie Simonis en Buunk is aangeschaft. Zij hebben de betreffende werken evenwel terugverkocht aan van L [REDACTED] omdat zij niet overtuigd waren van de echtheid van de schilderijen.

Deze informatie wordt door middel van een nieuwe aangifte bekend bij de politie en is in 2009 aanleiding om toch een strafrechtelijk onderzoek te starten. De geseponeerde zaak werd heropend met betrekking tot de 2 hiervoor genoemde werken, omdat alleen ten aanzien van deze werken nieuwe informatie beschikbaar was gekomen.

Ondertussen ontdekt Meijering ook oude foto's, die door de familie Zwaneveld worden herkend als foto's van de Zwaneveld collectie. Op basis van deze foto's kon blijken dat (een gedeelte van) de door Meijering van van L [REDACTED] aangekochte werken afkomstig zou zijn uit die betreffende Zwaneveld collectie.

Dit maakt dat Meijering naast zijn aangifte van oplichting nu ook aangifte van diefstal, dan wel heling doet tegen van L [REDACTED]. Dit in het verlengde van de aangifte die Zwaneveld tegen J [REDACTED] heeft gedaan.

Meijering stelt dat van L [REDACTED] begin jaren negentig een zakelijke relatie is aangegaan met Zwaneveld. Die relatie had betrekking op advisering ten aanzien van en verkoop van kunst. In de visie van Meijering heeft van L [REDACTED] die relatie misbruikt om ook vervalste schilderijen (en daarbij geeft Meijering aan dat hij vermoedt dat de vervalsingen van de hand van de heer van L [REDACTED] zijn) aan de collectie van Zwaneveld toe te voegen. Vervolgens neemt Meijering dan aan dat van L [REDACTED] op oneigenlijke wijze een deel van de schilderijen die tot de Zwaneveld collectie behoorden zich (opnieuw) heeft eigen gemaakt. Op welke wijze dat zou zijn gebeurd, wie daar verder bij betrokken zijn en wat de relatie met de teruggave van de belastingdienst aan J [REDACTED] is wordt niet duidelijk.

Inmiddels is door het Gerechtshof Leeuwarden beslist in de civiele procedure van Meijering tegen van L [REDACTED]. Uit die beschikking volgt dat er van de 10 aan Meijering verkochte schilderijen 5 buiten de procedure vallen, omdat de echtheid niet kan worden bepaald. De overige 5 schilderijen (waaronder de 2 die ook onderwerp zijn van het strafrechtelijk onderzoek) worden wel in de procedure betrokken. Ten aanzien van 2 schilderijen (*Pic le Luc* en *Het Reitdiep*) stelt het Hof dat met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid kan worden vastgesteld dat de schilderijen niet van de hand van Altink zijn (vrije vertaling, die zijn dus vals). Ten aanzien van de andere 3 (waaronder dus *Blauw Borgje* en *Gronings Landschap*) wordt bepaald dat de valsheid niet kan komen vast te staan.

Beslissingen en onderbouwing van het Openbaar Ministerie

Er moet nu nog besloten worden n.a.v.:

1. Het in 2009 heropende onderzoek dat zich richtte tegen de heer en mevrouw van L [REDACTED] als verdachten en dat draaide om de schilderijen *Blauw Borgje* en *Gronings Landschap*
2. De laatste aangifte van Zwaneveld uit juli 2012, waarin de hele gang van zaken nogmaals geschetst is

Ad 1.

In 2004 heeft Meijering aangifte gedaan van oplichting doordat aan hem meerdere schilderijen zijn verkocht die vals zouden zijn. Die aangifte is geseponneerd op grond van het feit dat

- a. de valsheid niet vast staat (vooralsnog heeft de civiele rechter in eerste aanleg bepaald dat valsheid niet is vast te stellen) en
- b. dat de wetenschap omtrent die valsheid bij van L [REDACTED] niet bewezen is

Uit de nieuwe aangifte uit 2009 blijkt dat er van de schilderijen die door van L [REDACTED] in 1999 zijn verkocht aan Meijering, een tweetal schilderijen (*Blauw Borgje* en *Groninger Landschap*) eerder door van L [REDACTED] is verkocht aan Simonis en Buunk. Met die partij heeft van L [REDACTED] vervolgens een terugkoopovereenkomst gesloten. Simonis en Buunk wilde de schilderijen terug verkopen, omdat ze niet echt waren. In die zin zou bewijs van het element wetenschap mogelijk te leveren zijn. Gelet hierop heeft het Openbaar Ministerie Assen besloten om de twee betreffende schilderijen in beslag te laten nemen en te laten onderzoeken op echtheid/valsheid en nader onderzoek te doen naar de mogelijk terugkoop.

Bij het onderzoek naar de valsheid zijn verschillende experts van het NFI betrokken geweest bij de vraag wat er onderzocht zou kunnen worden en er is op beperkte schaal onderzoek gedaan. Daarnaast zijn onderzoeksrapporten die in de civiele procedure zijn gebracht ook toegevoegd aan het strafdossier en zijn er deskundigen gehoord. Tot slot is de beschikking van het Gerechtshof Leeuwarden in de civiele procedure ook toegevoegd aan het dossier.

Op basis van deze bewijsmiddelen moet worden vast gesteld dat de valsheid van de schilderijen niet vast staat. Dit is wel noodzakelijk voor een succesvolle vervolging ten aanzien van oplichting.

Verder komt uit het aanvullende onderzoek ook de wetenschap van de valsheid bij van L [REDACTED] niet uit de verf. Zo verklaren van L [REDACTED] en zijn vrouw dat ze bij de verkoop aan Meijering open zijn geweest over de geschiedenis van de schilderijen en ook over de terugkoop via Simonis en

Buunk. Ze geven aan dat er bij de verkoop aan Meijering ook een getuige was die dat zou kunnen bevestigen. De verklaring van deze getuige kon evenwel niet meer worden opgenomen, vanwege het feit dat de getuige inmiddels is overleden. Niettemin staat dus tegenover de verklaring van Meijering dat hij niets wist over de betreffende achtergrond het verhaal van van L [REDACTED] en zijn vrouw dat dit anders is. Op basis van deze status quo kan niet bewezen worden dat van L [REDACTED] zich opzettelijk als bonafide verkoper heeft voorgedaan, terwijl hij dat niet was.

Gelet op de conclusie ten aanzien van de niet te bewijzen valsheid hier ook nog, wellicht ten overvloede, een opmerking over de latere aantijgingen van diefstal dan wel heling door Meijering, ten aanzien van van L [REDACTED]. Meijering stelt dat van L [REDACTED] nadat de collectie Zwaneveld door de belastingdienst is teruggegeven, op onrechtmatige wijze in bezit is gekomen van een deel van die collectie. Hij ondersteunt die stelling met de mededeling dat van L [REDACTED] nooit heeft willen verklaren waar hij de 10 schilderijen die hij aan Meijering heeft verkocht vandaan heeft. Dit laatste biedt onvoldoende grond om te kunnen stellen dat van L [REDACTED] de schilderijen op illegale wijze heeft verkregen en dus om een strafbaar feit te kunnen veronderstellen.

Ten aanzien van het heropend onderzoek kan dus niet anders dan worden vastgesteld dat de zaak moet leiden tot een sepot op basis van onvoldoende wettig en overtuigend bewijs.

Voor wat betreft de schilderijen waarvan door het Gerechtshof te Leeuwarden de valsheid wel is aangenomen wordt nog het volgende opgemerkt:

Deze schilderijen maakten geen onderdeel uit van het heropende onderzoek. Ten aanzien van deze schilderijen gold dat voor het element wetenschap geen aanknopingspunten waren om te komen tot een hernieuwd onderzoek. Dat geldt tot op heden nog steeds.

Ad 2.

Door Zwaneveld is in juli 2012 hernieuwd aangifte gedaan, met als nieuwe informatie de door Meijering opgespoorde foto's van de Zwaneveld collectie en de bevinding dat deze schilderijen op verschillende plekken in het land boven water komen. Deze nieuwe informatie is niet van dien aard dat dit heropening van de zaak rechtvaardigt. Met betrekking tot de aangifte richting de familie J [REDACTED] moet worden vast gesteld dat er helemaal geen nieuwe informatie is geleverd. Er is enkel duidelijk geworden dat de collectie nadien uit een is geraakt en dat schilderijen uit die collectie op verschillende plekken opduiken, onder meer bij Johan Meijering. Gelet op het feit dat handel in kunst een normaal fenomeen is, is dit evenwel niet bijzonder. Een nader onderzoek naar het verloop hiervan is daarom niet aangewezen. Daarbij is de zaak inmiddels dusdanig oud dat ten aanzien van diefstal, verduistering en meened niet meer vervolgd kan worden wegens verjaring. Ten aanzien van de heling geldt dat het tijdsverloop maakt dat opsporing en vervolging niet meer opportuun is.

Kortom ten aanzien van de aanvullende aangifte van Zwaneveld in juli 2012 wordt beslist dat deze aangifte niet verder in behandeling wordt genomen.